

Meertaligheid in het onderwijs: vijf leestips

Als taalleerkrachten zijn we sowieso allemaal gemotiveerde vellezers, maar zelfs dan blijft het onbegonnen werk om je een weg te banen in de papieren en digitale bibliotheken die door de jaren heen rond onderwijs zijn volgeschreven. Verderop in dit nummer, vanaf pagina 19, doen we een dappere poging om je een eigenzinnige selectie te bieden van de vakliteratuur die je als leraar Nederlands gelezen moet hebben, maar omdat we in dit nummer meertaligheid centraal zetten, wilden we ook de bijzonder boeiende literatuur die daar de afgelopen jaren rond is verschenen vol in de kijker zetten. Daarom: vijf boeken die je als leraar meer inzicht én praktische handvatten bieden in de wondere wereld van meertaligheid en onderwijs.

Steven Delarue

Over de auteur

STEVEN DELARUE

werkt rond meertaligheid, anders-talige nieuwkomers, vluchtelingen en diversiteit bij Onderwijscentrum Gent.

'HAAL MEER UIT MEERTALIGHEID: OMGAAN MET TALIGE DIVERSITEIT IN HET BASIS-ONDERWIJS'

Lore Van Praag et al.
2016 / Acco

Van de vijf boeken in deze selectie is 'Haal meer uit meertaligheid' misschien wel het boek dat het dichtst staat bij het vele wetenschappelijke onderzoek dat de afgelopen jaren rond meertaligheid is gebeurd. Het boek is immers samengesteld door een uitgelezen selectie aan taalkundigen en onderwijssociologen, die er de bevindingen in voorstellen van het interuniversitaire Validiv-project (2012-2015). Binnen dat project, dat voluit *Valorising Linguistic Diversity in Multiple Contexts of Primary Education* heet, werden instrumenten ontwikkeld

waarmee de bestaande taaldiversiteit in het Vlaamse en Brusselse basisonderwijs volop benut kon worden. Zo is er bijvoorbeeld E-Validiv, een online meertalige leeromgeving die leerlingen van het vierde, vijfde en zesde leerjaar meeneemt op ontdekking in verschillende thema's rond wereldoriëntatie. Die tool is overigens gratis beschikbaar via KlasCement.

Het project Validiv omvatte naast dat 'valorisatie-deel' ook een wetenschappelijk deel, waarin enerzijds werd onderzocht hoe effectief die ontwikkelde instrumenten waren, en anderzijds ook de bepalende factoren en de gevolgen werden onderzocht van het wel of niet benutten van taaldiversiteit in basisscholen uit Vlaanderen en Brussel. De onderzoekers binnen het project deden daarvoor kwantitatief en kwalitatief onderzoek in een 60-tal scholen in Brussel, Gent en de Limburgse mijn gemeenten, en kwamen daarbij tot interessante conclusies en inzichten.

Lezen, want... dit boek is een verzameling van beknopte hoofdstukken waarin de resultaten van diepgravend wetenschappelijk onderzoek op een vlot leesbare manier worden samengevat. Bovendien zetten de verschillende bijdragen vaak aan tot nadenken over thema's die zich in de kern van je schoolpraktijk bevinden: wat betekent de taaldiversiteit voor het welbevinden en de vriendschapsrelaties van kinderen op school? Kun je met talige diversiteit ook aan de slag in ICT? En hoe neem je meertaligheid mee in je talenbeleid?

'MEERTALIGHEID: EEN TROEF!'

Sara Gielen & Ayse Isci
2015 / Abimo

‘Inspirerend werken met meertalige kinderen op school en in de buitenschoolse opvang’, zo luidt de ondertitel van dit boek, en *inspirerend* is inderdaad het kernwoord, dat in 2016 werd bekroond met een Europees Talenlabel. De twee auteurs hebben beiden ruime expertise als het gaat over het inzetten op en benutten van meertaligheid op school en in de kinderopvang, en dat vertaalt zich in een kloek boek, vol achtergrondinformatie, checklists, praktijkgerichte instrumenten en kijkwijzers. Op die manier kun je als leerkracht of schoolteam meteen aan de slag.

De talenrijkdom van kinderen wordt in dit boek resoluut als een meerwaarde gezien, zoals de titel ook onmiskenbaar meegeeft: de thuistaal van meertalige kinderen is een bron voor het leerproces, en ook een krachtig startpunt om het Nederlands als schooltaal snel en efficiënt te verwerven. Op basis van de bevindingen van het Gentse Thuistaalproject, een wetenschappelijk onderzoeksproject dat de effecten van het benutten van thuistaal op school in kaart wou brengen, bieden de auteurs een duidelijk en helder kader, dat schoolteams toelaat om zelfstandig de nodige stappen te zetten richting een gedragen en positief talenbeleid.

Lezen, want... het boek enthousiasmeert je meteen door de vele praktische voorbeelden, illustraties, checklists en kijkwijzers, en zet je zo meteen aan het denken over je eigen klasaankpak. Bij het boek zit bovendien een dvd met concrete voorbeelden, zodat je de vele tips uit het boek ook meteen toegepast ziet in de klaspraktijk.

‘MEERTALIGHEID EN ONDERWIJS’

Orhan Agirdag & Ellen-Rose Kambel
2018 / Boom

Begin dit jaar verscheen met ‘Meertaligheid en onderwijs’ een boek dat op een laagdrempelige manier inzicht wil bieden in de wetenschappelijke stand van zaken inzake meertaligheid en meertalig onderwijs, maar ook het maatschappelijk belang ervan in de kijker wil zetten. Het boek kwam er op impuls van de Rutu Foundation, een organisatie die pleit voor meertalig onderwijs in de moedertaal, en werd samengesteld door Ellen-Rose Kambel, directeur van de Rutu Foundation, en Orhan Agirdag, onderzoeker en docent aan de Universiteit van Amsterdam en de KU Leuven, en een krachtige stem in het publieke debat rond meertaligheid en diversiteit in onderwijs.

De tweeledige bedoeling van het boek wordt ook weerspiegeld in de indeling ervan. Een eerste deel biedt in een bonte collectie van hoofdstukken een breed inzicht in hoe meertaligheid in het onderwijs kan of moet worden aangepakt, waarbij vooral het internationale perspectief een sterke troef is: niet alleen de context van meertaligheid in het Nederlandse en Vlaamse onderwijs komt aan bod, maar ook de aanpak in Suriname, Zweden, Friesland en de Caribische gebieden. Dat zorgt voor nieuwe en verfrissende perspectieven, die je als lezer toelaten om je eigen lespraktijk en de manier waarop we het ‘hier bij ons’ aanpakken met een kritisch oog te bekijken. Het tweede deel van het boek geeft ruim baan aan de meertalige sprekers zelf: in een vijftiental bijdragen getuigen zij zelf over hun ervaringen, positief en negatief, met meertaligheid. Die persoonlijke verhalen, uit alle hoeken van onze samen-

leving, tonen eens te meer waarom het zo belangrijk is om in onderwijs – waar de hele maatschappij samenkomt – met meertaligheid en (taal)diversiteit aan de slag te gaan, op een verwelkomende en stimulerende manier.

Lezen, want... je bent zowel geïnteresseerd in de uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek als in de persoonlijke verhalen van mensen die dag in dag uit met meertaligheid in aanraking komen. Door die twee met elkaar te verbinden, kom je automatisch uit op manieren om meertaligheid actief te benutten in de klas- en schoolpraktijk – iets waar Ellen-Rose Kambel en Karmijn van de Oudeweetering in het laatste hoofdstuk van het boek trouwens een krachtige aanzet toe doen, in een bijdrage vol conclusies, tips en aanbevelingen voor beleidsmakers, leerkrachten en ouders.

‘HET MEERTALIGE KIND. EEN EERSTE KENNISMAKING’

Marinella Orioni
2017 / Van Genneep

De infographic van enkele pagina’s terug liet het al zien: meertaligheid komt steeds meer voor in onze samenleving. Een meertalig kind wordt echter niet altijd goed begrepen, en al zeker niet in een omgeving waarin eentaligheid de norm is. Hoe leert een kind verschillende talen tegelijkertijd? Hoe schakelt het over tussen verschillende talen? En hoe moet je als leerkracht op school het gedrag van een meertalig kind inschatten of beoordelen? In dit boek biedt Marinella Orioni, die al jaren gepassioneerd is door meertaligheid, meertalig opvoeden en interculturaliteit, antwoord.

den op al die vragen – en steevast op een toegankelijke en enthousiasmerende manier.

Het boek bestaat uit drie delen. Het eerste deel geeft een beknopte stand van zaken rond meertaligheid. Vooroordelen en hardnekkige misverstanden worden uit de weg geruimd, gevolgd door een pleidooi voor een meertalige visie op de multiculturele samenleving. In het tweede deel verlegt Orioni de focus naar het meertalige kind zelf. Welke rol speelt taal? Hoe verloopt de meertalige taalontwikkeling? Hoe ziet het meertalige brein eruit? En hoe zit het met de multiculturele identiteit, meertalige woordenschat en het vermengen van talen? Tot slot is er deel drie, waarin het meertalige kind en zijn voortdurende interactie met de samenleving centraal staan: thuis, in de voorschoolse opvang, op school en bij de logopedist.

Lezen, want... dit boek biedt een laagdrempelig vertrekpunt voor leerkrachten die nog niet lang met meertaligheid worden geconfronteerd, of nog met grote vragen zitten over hoe meertaligheid zich bij kinderen manifesteert en hoe hun taalontwikkeling eruitziet.

**'TAAL LEREN.
VAN KLEUTERS
TOT
VOLWASSENEN'**

**Koen Jaspaert &
Carolien Frijns
2017 / Lannoo**

Het vijfde en laatste boek in dit rijtje verscheen vorig jaar, kort na het voortijdige overlijden van Koen Jaspaert, wiens geest onmiskenbaar in 'Taal leren' aanwezig is. Jaspaert heeft steevast een sterke visie gehad op taalonderwijs dat de (tweede)taalverwerving van kinderen,

jongeren en volwassenen maximaal stimuleert, en het is dan ook niet toevallig dat het boek opent met een visietekst van zijn hand, die de toon zet voor dit boek.

In de acht daaropvolgende hoofdstukken wordt niet alleen een staalkaart aangeboden van recent wetenschappelijk onderzoek rond taalverwerving en taalontwikkeling, maar er is ook ruimte voor praktijkvoorbeelden, tips en aanbevelingen voor beleidsmakers. De grote sterkte van het boek is dat het – net als we dat hier in *Fons* proberen te doen – niet louter is gericht op het basisonderwijs, zoals dat in het meeste onderzoek nog steeds het geval is, maar dat de blik breed wordt opengetrokken: van taalstimulering in de kleuterklas en leesplezier in het lager onderwijs over taalontwikkeling in het secundair onderwijs naar twee erg boeiende en lezenswaardige hoofdstukken over de NT2-klas in het volwassenenonderwijs. Het levert na de lectuur van 'Taal leren' een vol hoofd op, maar ook een hoofd vol inspiratie en nieuwe perspectieven.

Lezen, want... als het over taalonderwijs, taalverwerving en taalstimulering gaat, is 'over het muurtje kijken' cruciaal, en moeten we als leraar Nederlands elke gelegenheid te baat nemen om meer inzicht te krijgen in hoe er in andere onderwijsniveaus met en rond taal wordt gewerkt. Dit boek geeft op dat gebied alvast helder geformuleerde en praktijkgerichte inzichten, die bovendien op wetenschappelijk onderzoek zijn gestoeld.

Om het meertalige voorlezen te stimuleren, sloegen Foyer en het Vlaams Fonds voor de Letteren de handen in elkaar om een digitale vertelkiosk te ontwerpen. De vertelkiosk is vormgegeven als een kamishibai. In de plaats van vertelprenten, krijgen de kinderen een touchscreen in de vorm van een boekenkast te zien. Via het touchscreen kunnen kinderen op een snelle en eenvoudige manier een verhaal kiezen in een taal naar keuze en dat verhaal vervolgens laten afspelen, terwijl ze zowel de voorlezer als de prenten te zien krijgen. Verder is er ook een boekenkast met woordenloze boeken in de kiosk geïntegreerd.

Inge Umans en Eefje Raets

Over de auteur

INGE UMANS

is documentalist bij docAtlas en leesbevorderaar bij rode draad.

EEFJE RAETS

is voorlezer en projectcoördinator bij de Boekenkaravaan, een taal- en leesbevorderingsproject gericht op maatschappelijk kwetsbare kinderen in Antwerpen.